

¹ Удод О. А. Історія в дзеркалі аксіології. Роль історичної науки і освіти у формуванні духовних цінностей українського народу в 1920–1930 роках. – К.: Генеза, 2000. – С. 28.

² Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 1, оп. 2, спр. 1534, 2225.

³ Там само, ф. 318, оп. 1, спр. 1403.

⁴ Там само, ф. 4805, оп. 1, спр. 53.

⁵ Там само, ф. 166, оп. 1, спр. 2, 19, 21; оп. 2, спр. 7, 1621, 1664, 1665, 1769; оп. 3, спр. 95, 105, 172, 848, 862, 865, 866; оп. 4, спр. 621, 842, 852-855, 860-865, 876-878, 961; оп. 5, спр. 669; оп. 6, спр. 280-284; 8634; оп. 7, спр. 695; оп. 8, спр. 91, 415; оп. 9, спр. 338, 1190-1199, 12200, 1218, 1219; оп. 10, спр. 1164, 1169; оп. 11, спр. 162, 179.

⁶ Там само, ф. 2717, оп. 1, спр. 53.

⁷ Там само, ф. 413, оп. 1, спр. 1.

⁸ Там само, ф. 539, оп. 3, спр. 1404; оп. 17, спр. 592, 608.

⁹ Центральний державний архів громадських об'єднань України, ф. 1, оп. 6, спр. 66, 93, 130, 184, 283; оп. 20, спр. 1020, 1467, 1547, 1776, 1839, 1977, 2002, 2008, 2245, 2251, 2253, 2456, 2492, 2496, 2688, 2702, 2930, 3099, 4203, 6226.

¹⁰ Державний архів Київської обл., ф. Р-3, оп. 2, спр. 147; ф. Р-112, оп. 1, спр. 312, 8520, 8653; ф. Р-142, оп. 1, спр. 69, 318, ф. Р-353, оп. 1, спр. 481, 510; ф. 1051, оп. 1, спр. 16.

¹¹ Державний архів Вінницької обл., ф. П-29, оп. 1, спр. 620; ф. П-31, оп. 1, спр. 438; ф. Р-254, оп. 1, спр. 1, 13, 47, 91, 142, 162, 676, 733, 745, 764, 803, 822; ф. Р-256, оп. 1, спр. 12, 13, 72, 305, 306; ф. Р-354, оп. 1, спр. 15; ф. Р-489, оп. 1, спр. 43; ф. Р-847, оп. 1, спр. 151, 156; ф. Р-3674, оп. , спр. 2; ф. Р-4079, оп. 1, спр. 17; ф. Р-4932, оп. 1, спр. 46; ф. Р-5035, оп. 1, спр. 30, 34.

¹² Державний архів Житомирської обл., ф. Р-12, оп. 1, спр. 4; ф. Р-28, оп. 1., спр. 1084; ф. Р-31, оп. 1, спр. 8, 35, 60–68, 79, 81, 112, 114; ф. Р-153, оп. 5, спр. 166; ф. Р-266, оп. 1, спр. 57; ф. Р-326, оп. 1, спр. 169; ф. Р-1123, оп. 1, спр. 35; ф. Р-1657, оп. 4, спр. 43; ф. Р-1983, оп. 1, спр. 1, 3; ф. Р-2524, оп. 1, спр. 1, 72.

¹³ Державний архів Хмельницької обл., ф. Р-6, оп. 1, спр. 36, 38; ф. Р-1086, оп. 1, спр. 28, 82, 109, 205, ф. Р-1098, оп. 1, спр. 26, 112, 113; ф. Р-1100, оп. 1, спр. 21; ф. 1559, оп. 1, спр. 12, 13; ф. Р-3121, оп. 1, спр. 1.

УДК 930.253(044)(477)“19”

Люція Тупчієнко-Кадирова

СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ДОКУМЕНТНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТВОРЧИХ ЛИСТІВ

Представлено результат структурного аналізу кількох листів до українсько-радянського композитора Ю. С. Мейтуса. Автори – поети М. В. Ісаковський, С. Я. Маршак, співачка Н. П. Рождественська – пропонують варіанти слів до музичних творів, композитор і диригент М. Ф. Колесса планує виконання твору. Визначено основні ознаки творчого характеру листів – наявність музичного твору в цілому або його вербальної частини як основного об'єкта розгляду та структурні елементи листа як пошукові ознаки для різних видів каталогів.

Ключові слова: листування, музика, Ю. С. Мейтус, М. В. Ісаковський, С. Я. Маршак, Н. П. Рождественська.

© Люція Тупчієнко-Кадирова, 2012

Представлен результат структурного аналізу кількох листів до українському радянському композитору Ю. С. Мейтусу. Автори – поети М. В. Исаковский, С. Я. Маршак, співачка Н. П. Рождественская – пропонують варіанти слів до музичальних творів, композитор і дирижер М. Ф. Колесса планує виконання одного з творів. Визначено основний ознак творчого характеру листів – наявність музичального твору або його вербальної частини як основного об'єкта розгляду і структурні елементи листа як пошукові ознаки для різних видів каталогів.

Ключевые слова: переписка, музика, Ю. С. Мейтус, М. В. Исаковский, С. Я. Маршак, Н. П. Рождественская

The article presents structural analysis of several letters to the Ukrainian soviet composer U. S. Meitus. The authors – poets G. V. Isakovs'kyi, S. J. Marshak, singer N. P. Rozhdestvens'kyi – offer the variants of words to musical works, composer and bandleader M. F. Kolessa plans execution of one of the musical works. The main character of creative letters is discussion about musical work or its verbal part. Author of article also selected songs for the different types of catalogues.

Key words: letters, musical work, U. S. Meitus, M. V. Isakovs'kyi, S. J. Marshak, N. P. Rozhdestvens'kyi, M. F. Kolessa.

Інформаційна складова архівної частини документних ресурсів суспільства досі залишається недостатньо вивченою, багато документів ще чекають своїх дослідників. Отже, актуальними є публікація їх текстів, пошуки та запровадження перспективних методів для дослідження їхньої інформаційної складової, презентації інформації в пошукових системах. Одним із таких методів є структурний аналіз кожного речення, який базується на структуризації та систематизації знань¹. На відміну від цього, нами текст ділиться на такі фрагменти, які можна представити як структурний елемент (СЕ) тексту. Текстовими фрагментами (ТФ) можуть бути: окремі слова, словосполучення, речення, групи речень. Перспективність нашого підходу ми вбачаємо не тільки при дослідженні документів, оскільки є можливість глибшого проникнення у їхній зміст, а й при можливому використанні результатів структуризації в повнотекстових базах даних, адже виділені СЕ можуть виступати пошуковими ознаками, а ТФ можуть їх ілюструвати.

Листи є одним із найважливіших видів документів. З архівної спадщини Ю. С. Мейтуса нами вже розглянуто офіційні вітальні, особисті листи та листівки¹, біографічні документи², з'ясовано їхні характерні риси. Взагалі, виділені нами рівні стосунків між суб'єктами листування – сімейно-родинні, міжособистісні, творчі, професійні, офіційні³ – впливають на зміст⁴. Це виявляється або у наявності/відсутності певних СЕ, або у специфіці вербального ТФ. Творчі стосунки пов'язували композитора з виконавцями та авторами слів, віршів, які Ю. С. Мейтус використав для створення романсів, пісень, опер тощо. Листи від виконавців до Ю. С. Мейтуса нами розглянуто⁵, листи з авторами вербальних текстів буде розглянуто у цій публікації.

Отже, об'єктом нашого дослідження є листи до Ю. С. Мейтуса, предметом дослідження – визначення складу СЕ їхньої документної ін-

формації, мета – визначення специфіки творчих листів на основі їхньої структури. Завданнями дослідження є: структурний аналіз листів; виокремлення тих СЕ, в яких проявляється специфіка саме творчих листів (від авторів слів або перекладачів); виокремлення СЕ як пошукових ознак для різних видів каталогів.

Творчі стосунки ми розуміємо таким чином: основними процесами у сфері музичної культури є створення, виконання, сприйняття, навчання чи передання досвіду⁶. Головними суб'єктами творчих стосунків є: автори (музики, словесного тексту: слів до пісень, лібрето тощо), перекладачі, співавтори, виконавці, музикознавці. Іншими суб'єктами можна назвати аранжувальників, директорів оперних театрів, родичів цих суб'єктів, які підтримують стосунки з різною метою, зокрема, для організації музею суб'єкта, для виконання доручень тощо. Об'єктом творчих стосунків є спільна творчість, наприклад: створення композитором пісні, романсу, опери на слова поета, лібретиста; створення/осмислення виконавцем образу музичного твору за участі композитора, музикознавця, іншого виконавця; підготовка статті музикознавцем про творчість композитора або виконавця за участі останнього тощо.

Щодо поданих нижче зразків структурного аналізу текстів листів зауважимо наступне. СЕ виділено жирним шрифтом. Цей аналіз здійснено послідовно, відповідно до тексту. ТФ взято в лапки, в межах лапок приводяться й відповідні синтаксичні знаки: крапка, знаки оклику або запитання, в тому числі й в кінці речень. У середині ТФ і поза ним розшифрування взято в квадратні дужки. Якщо один ТФ ілюструє два і більше СЕ, назви останніх подано разом (через прийменник «та»), другий і наступні СЕ подаються з великої літери. Однакові сполучення СЕ та ТФ в одному листі повторно не наводяться. Наприкінці структури наведено СЕ (Факти, Пропозиції [не висловлені]), ілюстрації для яких сформульовано, а не взято із тексту.

Відмінки у ТФ, як правило, збережено. В іменному відмінку можуть подаватися прізвище, ім'я, по батькові (ПБ), назви колективів, установ, творів, жанрів тощо, тобто невеликі за обсягом ТФ, в яких ці предмети – ПБ і назви – не пов'язані з іншими словами. В цьому ж випадку вони наводяться українською мовою і без лапок.

ТФ у структурному аналізі подаються мовою оригіналу, а сформульовані ілюстрації до СЕ – українською мовою.

Документну інформацію конверта і листа розглядаємо як єдине ціле, тобто інформацією на конверті доповнюємо ціле, причому порядок структуризації відповідає порядку нумерації: конверт, лист⁸.

У повному тексті листів збережено написання великими літерами або великими та малими відповідно до тексту листа та залишено авторські помилки у написанні слів, а виправлення беруться у квадратні дужки.

Деякі відмінності у формулюванні СЕ свідчать про їхню варіативність; для пошукових списків баз даних вибирається один із них, від інших робиться посилання на обраний.

«Персоною» є особа, яка має відношення до листа або про яку в ньому йдеться: автор, адресат, особа, яка згадується, герої творів. Під «твором»

розуміємо назву твору. Щодо подій і фактів, то їх можна, на наш погляд, розділити таким чином: «Подіями» називати СЕ, які ілюструються ТФ, а «Фактами» – перефразовані, інверсовані, скорочені варіанти цих ТФ, тому Факти подаються наприкінці структури, для узагальнення. Для СЕ «Події» краще використовувати форму множини, яка є більш широким варіантом як СЕ.

В описаннях використано скорочення: КММКШ – Кіровоградський музей музичної культури ім. К. Шимановського, КНМММ – Кіровоградський народний меморіальний музей Ю. С. Мейтуса (при міській музичній школі № 2 ім. Ю. С. Мейтуса).

Для публікації вибрано кілька листів авторів слів та виконавця творів Ю. С. Мейтуса. Їх описання включає бібліографічний опис, анотацію, структурний аналіз вербального тексту, інколи – коментар та описання матеріального носія й засобів запису. Повний текст листа наводиться лише у поданні структурного аналізу. Кольорове виділення фрагментів текстів та вертикальні вставки текстів у листі № 3 нами опущено. У російському тексті одного з листів (док. № 4) для українських літер використано велику римську цифру «I».

¹ Овчинников В. Г. Методологическое введение в информатику. – М.: Компания Спутник+, 2004. – 216 с.

² Тупчієнко-Кадирова Л. Г. Структурний аналіз інформаційної складової офіційних листів // Рукописна та книжкова спадщина України: археограф. дослідження унікальних архів. та бібл. фондів. – К., 2010. – Вип. 14. – С. 358–376; *Вона ж.* Структурний аналіз інформаційного складника особистих листів композитора Ю. С. Мейтуса: документознавчий аспект // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2011. – Вип. 31. – С. 417–439; *Вона ж.* Листи та листівки Д. Д. Шостаковича до Ю. С. Мейтуса // Спеціальні історичні дисципліни: зб. наук. пр. / відп. ред. Г. В. Боряк. – К.: НАН України, Ін-т історії України; Кіровоград. нац. техн. ун-т, 2011. – Чис. 18: Актуальні проблеми нумізматки у системі спеціальних галузей історичної науки: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Перші (міжнародні) Ястребовські читання» (Кіровоград, 20–22 жовт. 2011 р.). – С. 197–202.

³ Тупчієнко-Кадирова Л. Г. Структурний аналіз біографічних документів (на прикладі навчання Ю. С. Мейтуса) // Гуржійські історичні читання: зб. наук. пр. / ред. кол.: В. А. Смолій, О. І. Гуржій, А. Г. Морозов [та ін.]. – Черкаси: Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2011. – Вип. 4. – С. 71–73.

⁴ *Вона ж.* Музичний документ: визначення поняття, класифікація та методика описування (на прикладі творчої спадщини композитора Ю. С. Мейтуса (1903–1997): автореф. дис. ... канд. іст. наук, спеціальність 07.00.10 – документознавство, архівознавство. – К., 2005. – 20 с.

⁵ Тупчієнко-Кадирова Л. Г. Некоторые аспекты субъектной структуры писем архивного наследия композитора // Философия и методология истории: сб. науч. ст. IV Всерос. науч. конф. (Коломна, 28–29 окт. 2011 г.) / Моск. гос. обл. социально-гуманитар. ин-т. – Коломна: МГОСГИ, 2011. – С. 226–230.

⁶ Тупчієнко-Кадирова Л. Г. Структурний аналіз творчих листів // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2011. – У друці.

⁷ Сохор А. Н. Музыка: [статья] // Муз. энциклопедия: [в 6 т.]. – М.: Сов. энциклопедия, 1976. – Т. 3. – С. 730–751.

⁸ Беспяньська Г. В. Діловодство: навч. посіб. для дистанційного навчання / за наук. ред. В. В. Бездрабко. – К.: Ун-т «Україна», 2007. – 346 с.

ЛИСТ ПОЕТА М. В. ІСАКОВСЬКОГО*
КОМПОЗИТОРУ Ю. С. МЕЙТУСУ

10 липня 1949 р.

Анотація. У листі порушуються питання, пов'язані з перекладом М. В. Ісаковським лібрето опери Ю. С. Мейтуса «Молода гвардія». Автор переконує Ю. С. Мейтуса у тому, що приїзд композитора в Москву значно прискорить цю роботу.

Коментар. Як відомо, російський поет М. В. Ісаковський переклав з української мови на російську лібрето опери Ю. С. Мейтуса «Молода гвардія», написане українським поетом Андрієм Самійловичем Малишком; у першій редакції оперу було поставлено у 1947 р. у Київському театрі опери та балету ім. Т. Г. Шевченка, у другій – 1950 р. на сцені Ленінградського малого оперного театру [у квітні¹] та Донецькому театрі опери та балету². Композитор ще раніше – у 1937 р. – звернувся до творчості поета, у його власноручному Списку творів міститься запис: 1937. «В двенадцатый день декабря» на слова Исаковского ... изд. Музгиз. М. 1937»³.

Структурний аналіз документної інформації

Адресат (ПШБ): «Юлию Сергеевичу Мейтусу»

Адреса: «Киев, 2, Владимирская, 14, кв. 8»

Автор: Ісаковський Михайло Васильович

Звернення: «Дорогой Юлий Сергеевич»

Оцінка ставлення до адресата: «Дорогой»

Зв'язок із попередніми листами (листування): «Я получил сегодня (10-го июля) два письма от Вашего отца, которые мне показались, по меньшей мере, странными. (Письма эти, очевидно, являются ответом на мое письмо, которое я в начале месяца послал на Ваше имя и которое должно Вас ожидать в Киеве.)»

Події майбутні (плани) та Прохання виконати певні дії: «Ваш отец мне пишет, что после возвращения из Гагр Вы вряд ли сможете приехать в Москву и что поэтому я должен немедленно послать Вам перевод либретто в Киев, где Вы и проверите – совпадают ли слова перевода с музыкой, что Вы, мол, для того и ставили ударения над каждым словом, чтобы я мог и без музыки сделать точный перевод, что вообще в Москву Вам ехать незачем и т. п.»

Персона: [Самуїл] Мейтус, батько Мейтуса Ю. С.

Подія та Місце перебування адресата: Гагри ([Росія]); Київ

Місце майбутнього перебування: Москва

Причини відмови виконати прохання: «Я, разумеется, в любое время мог бы отправить Вам либретто и если не делаю этого, то вот почему:

* Ісаковський Михайло Васильович (1900–1973) – російський радянський поет, Герой Соціалістичної Праці (1970), Державна премія СРСР (1943, 1949).

1. Если мы будем проверять либретто вместе с Вами, то, вероятно, все неточности или, по крайней мере, большинство их можно будет устранить тут же сразу. Если же Вы проверять будете один, то Вам потом придется о каждой неточности подробно написать мне – в чем именно она выражается. Но так как Вашей музыки я все же не буду знать, то легко может случиться так, что исправляя одну неточность, я допущу другую. Ведь ударения на словах – это одно, а живая музыка все таки несколько другое»

Оцінка труднощів перекладу слів до музичного твору та Оцінка пріоритету музики: «Ведь ударения на словах – это одно, а живая музыка все таки несколько другое»

Передбачення негативних наслідків виконання прохання у листі адресанта: «Таким образом выходит, что если мы заочно с Вами будем вести переговоры о неточностях, то дело это очень затянется в то время, как при личном свидании все можно сделать в самые короткие сроки»

Причини відмови виконати прохання (продовження після пункту 1.) та Пояснення причини події: «2. Я взялся переводить либретто потому, что меня просили об этом Вы и Андрей Самойлович, а также потому, что опера Ваша написана по произведению, которое я очень люблю и ценю. Никакие другие соображения, в том числе и денежные, в мои расчеты не входили»

Персона: Андрій Самійлович [Малишко, автор лібрето опери «Молода гвардія»]

Оцінка ставлення до [літературного] твору: «опера Ваша написана по произведению [Молода гвардія, автор О. Фадеев], которое я очень люблю и ценю»

Твір: Молода гвардія, [роман, автор О. Фадеев]

Події та Процедури, пов'язані з перекладом: «Однако, в данном случае мой перевод должны, что называется, утвердить не только Вы, но и Комитет по делам искусств, т[ак] к[ак], рассуждая официально, я делал перевод именно по поручению Комитета по делам искусств, с которым и вступил на этот счет в договорные отношения»

Установа, що згадується: Комітет у справах мистецтв

Подія у майбутньому – наслідки даної ситуації: «Теперь предположите такую ситуацию. Я, как о том просит Ваш отец, посылаю Вам либретто, а другой экземпляр его сдаю, как и должен поступить по договору, в Комитет [по делам] искусств. Но при этом Вы ведь не можете отправить неутвержденный экземпляр перевода в Ленинград, в оперный театр, который ставит Вашу «Молодую гвардию». А Комитет не сможет утвердить перевода, не зная – совпадают ли слова с музыкой. В таком случае Комитет, по всей вероятности, должен будет пригласить Вас в Москву, чтобы прослушать оперу с русским текстом»

Місця, які згадуються: Ленінград (нині – Санкт-Петербург), Москва

Заклад: Ленінградський театр опери та балету ім. С. М. Кірова (нині – Державний академічний Маріїнський театр)

Твір: Молодая гвардія, опера (Мейтус Ю. С., автор музики)
Підсумок висловлення причин та Переваги попередньої домовленості: «Вот почему я думаю, что наша с Вами прежняя договоренность о том, что Вы приедете в Москву, чтобы все с начала до конца проверить вместе со мной, должна остаться в силе. При таком варианте все можно сделать гораздо быстрее, без всяких проволочек»
Пропозиція: «Впрочем, если Ваши намерения по каким-либо причинам изменились, то я прошу – дайте мне только знать и я поступлю с переводом либретто так, как Вам будет казаться удобней»
Побажання: «Желаю Вам всего самого лучшего»
Очікування та Зв'язок з майбутньою подією (листом-відповіддю): «Жду Вашего ответа.»
Оцінка ставлення до адресата: «Ваш»
Підпис: «Ваш М[ихаил] Исаковский»
Місце та Дата написання листа: «Внуково, 10 июля 1949»
Факт: Ісаковський М. перекладає лібрето опери «Молода гвардія» [з української на російську мову] за проханням Мейтуса Ю. С.
Рівень відносин з адресатом: творчий.
КММКШ, ф. Мейтуса Ю. С., док. № 727 в., 1 арк. Машинопис.

№ 2

ЛИСТ ПОЕТА М. В. ІСАКОВСЬКОГО
КОМПОЗИТОРУ Ю С. МЕЙТУСУ

2 січня 1950 р.

Анотація. Автор повідомляє, що не зміг прослухати по радіо монтаж «Молодої гвардії».

Структурний аналіз документної інформації

Адресат (ШБ): Мейтус Юлій Сергійович
Автор: Ісаковський Михайло Васильович, російський поет
Звернення: «Дорогой Юлий Сергеевич!»
Оцінка ставлення до адресата: «Дорогой»
Події особистого життя: «В конце декабря я переехал на другую квартиру»
Події особистого життя адресата: «Поэтому Вы и не могли дозвониться мне, когда были в Москве – в старой квартире никого не было и никто Вам не мог ответить»
Зв'язок з попередніми листами (листування): «Открытка Ваша попала ко мне лишь 1-го января»
Події суспільного й особистого життя: «и, таким образом, я узнал о радиопередаче монтажа «Молодой гвардии» с большим опозданием.»
Емоційне відношення: «о чем крайне сожалею»
Адреса автора: «Мой новый адрес такой: Москва, улица Горького, 19, кв. 78»
Події особистого життя: «(Телефона у меня пока нет)»
Підпис: «Ваш М[ихаил] Исаковский»

Оцінка ставлення до адресата: «Ваш»
Дата написання листа: «2 янв[аря] 1950»
Факт: Перебування Мейтуса Ю. С. у Москві (у 1949 р.)
Рівень відносин з адресатом: творчий.

КММКШ, ф. Мейтуса Ю. С., док. № 727 б, 1 арк. Рукопис.

№ 3

ЛИСТ М. В. ІСАКОВСЬКОГО
КОМПОЗИТОРУ Ю С. МЕЙТУСУ

7 жовтня 1950 р.

Анотація. Поет відмовляється від написання слів до пісні на прохання Ю. С. Мейтуса, посилаючись на особисті обставини.

Структурний аналіз документної інформації

Звернення: «Дорогой Юлий Сергеевич,»

Оцінка ставлення до адресата: «Дорогой»

Відмова: «Я, к сожалению, никак не могу принять Вашего предложения – написать слова песен для кинофильма о моряках-подводниках.»

Пояснення причини відмови та Події сімейного життя: «У меня очень тяжелое положение дома. На моем попечении находится два тяжело больных человека (мать жены, которая, можно сказать, медленно умирает от неизлечимой болезни, и жена, страдающая очень тяжелой формой астмы – причем приступы астмы продолжаются по несколько суток подряд). Мне то и дело приходится возиться с докторами, с медицинскими сестрами, не спать ночами и пр. и т. п.»

Пояснення причини відмови та Оцінка власного стану: «Ввиду всего этого, я совершенно выбился из колеи, можно сказать, изнемог и не в состоянии сейчас взять на себя сколько-нибудь серьезную работу.»

Перспективи найближчого майбутнього: «Кроме того, я совсем не уверен, что в ближайшее время может наступить какое-либо просветление для меня (я знаю это по прежнему печальному опыту) и, таким образом, не в состоянии пообещать Вам, что смогу приняться за песни хотя бы, скажем, через месяц или два.»

Прохання вибачити: «Прошу простить меня, что так получается, но я ничего не могу поделать.»

Прохання передати вітання: «Передайте мой самый искренний привет Александре Ивановне.»

Персона: [Васильева] Олександра Іванівна, дружина Мейтуса Ю. С.

Дата написання: «7 окт[ября] 1950»

Оцінка ставлення до адресата: «Дорогой», «Ваш»

Підпис: «Ваш М[ихаил] Исаковский»

Факт: Мейтус Ю. С. планував створити пісню про моряків-підводників, пропонував М. В. Ісаковському написати слова.

Рівень відносин з адресатом: творчий.

КММКШ, ф. Мейтуса Ю. С., док. № 727 а, 1 арк., Машинопис, рос. мовою.

№ 4

ЛИСТ М. В. ІСАКОВСЬКОГО
КОМПОЗИТОРУ Ю. С. МЕЙТУСУ

28 липня 1970 р., із Внуково (Московської область) до Києва

Анотація. Автор пропонує варіанти змін у тексті лібрето опери «Молода гвардія».

Описання. Лист написаний російською мовою на чотирьох аркушах паперу, формату А4, не пошкоджений та без забруднень. Написано чорнилом. [Надіслано рекомендованим листом]. Текст надруковано чорним чорнилом, у тексті деякі вірші відзначено (прокреслені) вертикальною лінією олівцем рожевого кольору, вставки від руки написано кульковою ручкою із пастою блакитного кольору, підпис «Ваш Исаковский» зроблено фломастером коричневого кольору. Аркуші пронумеровано автором. Папір – пожовклий, кути прим'яті. Конверт – сіро-блакитного кольору, текст написано чорнилами синього кольору, наклеєні 2 марки з видом Ленінграда (Санкт-Петербурга). На штемпелі: «Москва 16 2 54», «Київ 18 2 54». Написано на конверті: «Київ Владимирская ул., д. № 14, кв. 8, Юлию Сергеевичу Мейтусу. Заказное [Риска] М. Исаковский, Москва, ул. Горького, 19, кв. 78»

Коментар. Цей конверт – від попереднього листа, ймовірно, конверт від цього листа не зберігся. Це підтверджується останньою фразою листа, яка свідчить, що Ю. С. Мейтус писав М. Ісаковському на адресу, зазначену на конверті, яка застаріла. Ймовірно, сам Ю. С. Мейтус вклав листа в цей конверт, тому ми його використовуємо при описанні. Лист свідчить про ще одну редакцію лібрето.

Структурний аналіз документної інформації

Конверт

Місце і дата відправлення: «Москва 16 2 54» [16 лютого 1954 р.]

Місце і дата надходження: «Київ 18 2 54» [18 лютого 1954 р.]

Лист

Адресат: «Ю. С. Мейтусу»

Адреса: «Київ, 25, Владимирская ул., 14. кв. 8.»

Оцінка ставлення та Звернення: «Многоуважаемый Юлий Сергеевич!»

Зв'язок поштовий з адресатом: «Я получил Ваше письмо.»

Прохання адресата із його листа: «Приложил к нему соответствующие отрывки из либретто, Вы пишете, что в двух местах хорошо бы пересмотреть редакцию переводного текста либретто»

Труднощі виконання прохання: «Но какие это места, какие строки Вы имеете в виду, об этом у Вас не сказано. Можно было, конечно, сравнить присланные Вами отрывки с тем текстом, который имеется в первом издании клавира оперы. Но вся штука в том, что первого издания у меня под руками нет. Оно есть в Москве, а я в Москве буду нескоро»

Виконання прохання та Редагування лібрето: «Я сделал поэтому так: пересмотрел оба присланные мне отрывки и поправил те места, которые, по моему мнению, нужно было поправить. Эти поправки я и посылаю Вам. Некоторые из них – в двух и более вариантах»

Оцінка ролі композитора та Пріоритет музики над поетичним текстом: «Но, в общем-то, всё на полное Ваше усмотрение. Вы можете взять любую, можете отвергнуть все до одной. Рекомендовать Вам, какая поправка, по моему мнению, лучше, какая хуже, я не могу по той причине, что не знаю, какие варианты совпадают с музыкой, а какие нет. Может случится так что с поэтической точки зрения поправка хороша, но она плохо согласуется с музыкой. Значит, она не годится. Вот поэтому-то я и говорю: выбирайте сами»

Оцінка меж власної компетенції: «Конечно, я смог внести поправки лишь в русский текст либретто. Поправлять же украинский текст я, как Вы сами понимаете, не могу. И я оставил его таким, каким он есть»

Пропозиції змін у тексті та Пояснення: «А теперь смотрите, что я могу предложить Вам.

I. Ария Ули. Она начинается словами:

*Сергей, скорее! – Пусть огонь святой
Испепелит проклятую ту биржу ...*

Здесь мне показалось, что слово святой не нужно. Тут не должно быть такой высокопарности, хотя речь и идёт об огне (пожаре), зажигаемом во имя Родины. И вот что я сделал первоначально. Можно переделать так:

*Сергей, скорей! – Пускай до тла сгорит,
Пусть в пепел эта биржа превратится!*

Варианты: /Пусть эта биржа превратится в пепел/
/Пусть в пепел вражья биржа превратится/

Но сделав эти поправки, я заметил, что пропала рифма. В присланном Вами тексте слово «святой» рифмуется со словом «бой», а слово «биржу» – со словом «ненавижу».

Заметив эту свою оплошность, я переделал начало арии Ули так:

*Сергей, скорее! – Пусть огонь сметёт,
Испепелит проклятую ту биржу!
О, как всем сердцем я их ненавижу!
Вся кровь кипит во мне и в бой зовёт.*

Вариант:

*Сергей, скорее! – Пусть огонь сожжёт,
Испепелит ту вражескую биржу!*

2. Во втором четверостишии я почти всё оставил так, как было.

На Ваше усмотрение могу предложить лишь следующее: «В ночи, как совы, замерли враги» – в этой строке я предлагаю заменить слово «замерли» словом «прячутся». А вот строку «Подстерегает смерть за каждым тыном» я бы переписал заново. Тут, конечно, не совсем хорошо то, что врагов

подстерегает смерть «за каждым тыном». Почему «за тыном», а, например, не «за домом»? Почему не «за каждым углом»? Ну, и т. д. Кроме того, не сказано, кого подстерегает смерть /не поставлено местоимение/. Словом, я предлагаю сделать так:

*В ночи, как совы, прячутся враги,
И смерть их всюду ждёт неумолимо.*

[Нижеследующие три строки вставлены на поле с левого края, написано карандашом]

На всякий случай, можно так

И всюду ждет их смерть, неумолима (т. е. не «ждет неумолимо», а что сама она, смерть «неумолима»)

Вариант: /И гибель ждёт их всех неумолимо/

Две следующие строчки:

*Взмахни, Сергей, крылом своим орлиным,
Огнём ночное небо [три буквы зачёркнуты] подожди!*

Вместо слова «подожди» я бы в последней строке поставил слово «обожги». Это будет лучше. Нелепо желать, чтобы Сергей поджёл небо. Речь ведь идёт о том, чтобы Сергей зажёл такой огонь, чтобы тот достал аж [«аж» вставлено] до неба, опалил небо, обжёл его.

3. В следующем четверостишии мне определённо не нравится одна строка, а именно:

Чтобы не смел терзать их груди кат

Это вроде «за каждым тыном». Почему «терзать грудь»? Кроме того, мне не нравится строка: «О, дай им, доля, мужества и силы». Конечно, можно сказать и так. Тут как будто всё на месте. Но я против «мужества». Бывает (зачёркнуто «конечно»), и женщин называют иногда мужественными, но всё же это получается как-то неловко с точки зрения языка: девушкам желают, чтобы они были мужественными! Короче, я предлагаю такую редакцию:

*Не уведут в полон они девчат –
В тот край, где льются слёзы до могилы.
О, дай им, доля, дай им столько силы,
Чтобы над ними не глумился кат.*

Варианты:

/Чтоб не посмел терзать их подлый кат/.

4. Наконец, строфа, начинающаяся словами: «Цветы завяли, высохло жнивье». Может быть, это я так и перевёл. Но «высохло жнивье» – здесь ни к чему. Жнивье [зачёркнуто «оно»] независимо от войны, независимо от врагов высыхает само собой. Потому говорить о «высохшем жнивье», как о символе беды, несчастья – вряд ли есть смысл. Из-за «жнивья» мне пришлось перестроить всё четверостишие. Получилось вот что:

*Там, где прошла орда солдат чумных, –
На той земле цветы не расцветают.
О, как же горько матери рыдают, –
Пусть ваш огонь осушит слёзы их!*

Варианты:

*/Где враг прошёл с ордой солдат своих/
/Как горько наши матери рыдают/*

Это всё, что касается арии Ули. Но вот одно замечание. Может, я тут и неправ, но ведь Уля всё время обращается к Сергею.

Почему же в конце арии она говорит:

*Хай ваш вогонь утлшить тІ жалІ.
/Пусть ваш огонь осушит слёзы их/*

Почему огонь – «ваш»? Может, логичнее будет, если сказать «твой»?

5. Теперь относительно слов, которые поёт Стахович. Я могу предложить только такой вариант:

*Тут лучшие сразу напролом идти,
Вот так, с винтовкою в руках,
Как ходят партизаны.
Добудем славу, славу,
Славу мы и честь.*

Это совершенно точный перевод украинского текста. Так надо и оставить, по-моему»

Оцінка власної компетенції та Пріоритет музики: «Переделывать что-либо я не решаюсь, ибо моя переделка может не совпасть с музыкой.

Я могу – в качестве варианта – предложить лишь замену одного слова»

Пропозиції змін у тексті та Пояснення: «Вместо слов «Как ходят партизаны» можно сказать: «Как ходят [зачёркнуто] наши партизаны.»

Події листування з адресатом або Повідомлення про отримання телеграми автором від адресата: «Вашу поздравительную телеграмму, Юлий Сергеевич, я в своё время получил»

Подяка: «Спасибо за память, за поздравления Ваши и за добрые пожелания».

Прохання передати вітання: «Передайте от меня самый искренний привет Александре Ивановне».

Персона: [Васильева] Олександра Іванівна, дружина Мейтуса Ю. С.

Побажання: «Всего Вам доброго!»

Підпис: «Ваш М. Исаковский (підпис) М. Исаковский»

Дата написання листа: «28 июля 1970».

Місце написання листа: «Внуково».

Постскрипtum та Адреси попереднього та теперішнього проживання:

«P. S. Юлий Сергеевич! По адресу – ул. Горького, 19, Вы мне не пишете. Я там давно не живу. Мой теперешний адрес такой: Москва, К-104, улица Большая Бронная, 2/6, кв. 42».

Підпис: «М. И .»

Факт: Ісаковський М. В., поет, виконуючи прохання Ю. С. Мейтуса, пропонує варіанти перекладу фрагментів тексту лібрето опери «Молода гвардія»

Рівень відносин з адресатом: творчий.

КММКШ, ф. Мейтуса Ю. С., док. № 809, 2 арк., 1 конверт (далі – к.). Машинопис з автографом. Розміри: 28,7x20,1 см

№ 5

ЛИСТ СПІВАЧКИ [НАТАЛІЇ ПЕТРІВНИ] РОЖДЕСТВЕНСЬКОЇ КОМПОЗИТОРУ Ю. С. МЕЙТУСУ

4 вересня 1952 р. з Москви [до Києва]

Анотація. Співачка пропонує власну редакцію перекладу фрагмента слів романсу Ю. С. Мейтуса.

Описання та коментар. Лист написано чорним чорнилом, з правого боку відрізано [разом з конвертом] нерівно. Папір пожовклий. На конверті [ймовірно рукою музейного працівника] написано авторучкою з фіолетовим стержнем «Рождественский». У каталозі музею також зазначено, що автором листа є поет Р. Рождественський. Проте це зазначено помилково. З листа очевидно, що автором є «Рождественская», співачка. У Вікіпедії є дані про єдину оперну та камерну співачку, котра в цей час могла виступати з концертами – Наталію Петрівну Рождественську⁴ (1900–1997), сопрано, народну артистку РРФСР (1947), солістку Всесоюзного радіо з 1929 по 1960⁵. Зазначений період активної творчості підтверджує ймовірність її авторства. Крім того, з цієї ж статті відомо, що співачка неодноразово перекладала лібрето опер російською мовою, отже переклад, про який йдеться у листі, не випадковий. І до творчості Ю. С. Мейтуса співачка могла звертатися, адже приділяла увагу переважно камерному виконавству й популяризувала не тільки російську та зарубіжну класику, але й твори сучасних вітчизняних композиторів. Щодо іншого прізвища – Машистова, що згадується у листі, на наш погляд, йдеться про відомого поета Олексія Івановича Машистова.

Структурний аналіз документної інформації

Оцінка ставлення до адресата: «Многоуважаемый»

Звернення: «Юлий Сергеевич!»

Події особистого життя: «На днях вернулась в Москву после летних путешествий»

Події листування: «и спешу ответить на Вашу открытку. Посылаю Вам мой перевод»

Оцінки події та Планування майбутньої події: «мне приятно, что он Вам нравится и Вы хотите его использовать.»

Наявність помилки у використанні слова та Обґрунтування необхідності виправлення: «В переводе Машистова [прізвище встав-

лено] романса «Я шел по цветущим долинам» я для себя сделала исправления в первом куске, п[отому] ч[то] слово «порты» [підкреслено «ы»] и поставлено над ним наголос] с таким ударением на последнем слоге имеет в русском языке совершенно неподходящее к данной вещи значение. Множественное число от порт [слово підкреслено] будет порты» [слово підкреслено, зазначено наголос на перший склад].

Персона (перекладач): Машистов [Олексій Іванович], поет, перекладач

Назва твору або Перший рядок: «Я шел по цветущим долинам»

Запропонований варіант фрагмента вірша: «Мое исправление выглядит так:

*«Я шел по цветущим долинам,
В альпийских высоких горах.
Я плыл по бездонным глубинам
В больших чуждальных морях»*

Прохання та Продовження листування: «Пожалуйста, Юлий Сергеевич, напишите мне – устраивает ли Вас такая замена»

Подія: «В Комитете явно просмотрели эту ошибку, только если в печати уже поздно её исправлять.»

Установа: Комітет [у справах мистецтв]

Планування та Подія у майбутньому: «Я буду Ваши романсы петь в моем открытом концерте в Ленинграде, в конце октября.»

Місто: Ленінград (Санкт-Петербург)

Дата майбутньої (запланованої) події: жовтень 1952, концерт

Побажання: «Всего хорошего»

Підпис: «Нат[алья] Рождественская»

Дата написання листа: «4/IX – 52 г.» [4 вересня 1952 р.]

Факт: Рождественська Н. П., співачка, пропонує власний варіант перекладу фрагмента тексту романсу Ю. С. Мейтуса.

Факт: Рождественська Н. П., співачка, планує виконати твори (романси) Мейтуса Ю. С.

Рівень відносин з адресатом: творчий.

КММКШ, ф. Мейтуса Ю. С., док. № 737, 1 арк. Рукопис. Розміри: 17x14,4 см

№ 6

ЛИСТ ПОЕТА С. Я. МАРШАКА Ю. С. КОМПОЗИТОРУ МЕЙТУСУ

20 квітня 1955 р., з Москви до Києва

Анотація. Поет дякує композитору за музику до власних віршів.

Описання. Папір пожовклий, конверт всередині – сірий. Текст листа викладено з одного боку сторінки, конверт та лист написано синім чорнилом. У правому верхньому куті листа [рукою Мейтуса Ю. С.] простим олівцем позначено: «12.VI.55 ЮМ». Це – характерна позначка, ймовірно, дати одержання листа, проставлено на багатьох інших документах. Лист починається з адреси автора.

Коментар. У листі йдеться про три романси на вірші Р. Бернса, створені Мейтусом Ю. С. у 1953 р.: «6. Маленькая баллада. Слова Р. Бернса. Перевод С. Маршака[,] для середнього голосу и ф[орте]п[иано] 7. Макферсон перед казньою[.] Слова Р. Бернса[.] Перевод С. Маршака[,] для баса и ф[орте]п[иано] 8. Любовь. Слова Р. Бернса[.] Перевод С. Маршака[,] для середнього голосу и ф[орте]п[иано]»⁶, всі романси були видані. Пізніше композитор написав цикл «Десять хороших творів для дитячого або жіночого хору без супроводу» на народні або слова відомих поетів, один з хорів «9. Липка» написаний на слова П. Воронька, переклад зробив С. Маршак⁷.

Структурний аналіз документної інформації

Адреса адресата: «Киев Владимирская ул., 14 квартира 8»

Адресат: «Юлию Сергеевичу Мейтусу»

Відправник-автор: «От С. Я. Маршака»

Адреса автора: «Москва Б-64, Чкаловская, 14/16»

Дата написання листа: «20/IV 1955 г.» [20 квітня 1955 р.]

Оцінка ставлення (персони-адресата): «Дорогой»

Звернення: «Юлий Сергеевич.»

Подяка: «От всей души благодарю Вас за прекрасную музыку к моим стихам (из Бернса).»

Персона: Бернс [Роберт], шотландський поет

Твори: [Маленькая баллада; Макферсон перед казньою; Любовь], музика Мейтуса Ю. С., слова [Р.] Бернса, переклад С. Маршака

Подія особистого життя: «К сожалению, я в последнее время болею»

Причина затримання подяки: «и это помешало мне сразу поблагодарить Вас за Ваш милый подарок»

Подія: «Посылаю Вам на память сонеты Шекспира в моем переводе»

Персона: Шекспір Вільям

Твори: Сонети, автор Шекспір В., переклад Маршака С. Я.

Привітання: «Крепко жму руку»

Підпис: «С. Маршак»

Пропозиція адресату [не висловлена]: Використати переклади В. Шекспіра для створення музичних творів

Факт: Мейтус Ю. С. написав музику на переклади Маршака С. Я. віршів Бернса Р.

Рівень відносин з адресатом: творчий.

КММКШ, ф. Ю. С. Мейтуса, док. № 748, 1 арк., 1 к. Розміри: 20x13,7 см x2, к.: 10,7x13,5 см

№ 7

ЛИСТ КОМПОЗИТОРА І ДИРИГЕНТА М. Ф. КОЛЕССИ*
КОМПОЗИТОРУ Ю. С. МЕЙТУСУ

19 лютого 1954 р., зі Львова до Києва

Анотація. Автор дякує за надіслані Ю. С. Мейтусом твори, які планує виконати.

Описання. Лист написаний на аркуші білого щільного паперу з блокнота, верхній бік із слідами відриву. Лист написаний з одного боку аркуша фіолетовим чорнилом, колір згас до сіро-чорного.

Коментар. Щодо скрипкового твору, з упевненістю можна сказати, що йдеться про «Варіації на українську тему для скрипки і фортепіано», написану у 1930 р.⁸ Композитор написав усього кілька камерно-інструментальних творів, для скрипки – два, 1930 та 1965 р. Отже, даті листа відповідає лише один твір. Крім того, у 1953 р. цей твір був знову виданий⁹, що, можливо, й стало приводом для його надсилання Колессі М. Ф.

Структурний аналіз документної інформації

Місце та Дата написання листа: Львів. 19.ІІ.1954 [19 лютого 1954 р.]

Оцінка ставлення до адресата та Звернення: «Вельмишановний Юлій Сергієвичу!»

Подяка: «Прошу прийняти мою щирю подяку за скрипковий твір, який Ви прислали для моєї доньки Соломії і за увертюру до опери «Молода Гвардія»

Твір: Скрипковий твір [Варіації на українську тему для скрипки і фортепіано, 1930 р.]; «Молода гвардія», увертюра

Персона: Соломія [Колесса], скрипалька, донька Колесси М. Ф.

Планування майбутньої події та Обіцянка: «Постараюсь включити її в програму моїх філармонічних концертів.»

Оцінка ставлення до адресата: «З щирим привітом і глибокою пошаною»

Підпис: Ваш М[икола Філаретович] Колесса

Факт: Мейтус Ю. С. надіслав власні твори Колессі М. Ф.

Рівень відносин з адресатом: творчий.

КНМММ, ф. Мейтуса Ю. С., док. № 188, 1 арк., 1 к. Рукопис укр. мовою. Розміри: 12,5x16,7 см, к.: 15,5x11,2 см

Отже, нами зроблено структурний аналіз документної інформації кількох листів, які вперше вводяться в науковий обіг.

Спільним для всіх цих листів є наявність свідчень про творчість адресата, що представлені такими СЕ: 1. Твір або 2. Його вербальна частина.

Твір повинен не просто згадуватися (як в офіційних, особистих листах, де перелічуються назви), а й бути пов'язаним з інформацією про його

* Колесса Микола Філаретович (1903–2006) – композитор, диригент, педагог, народний артист СРСР з 1991 р. У 1953–1965 рр. – ректор Львівської консерваторії.

го створення або виконання. Цей СЕ з такими зв'язками є у всіх листах нашої публікації.

Вербальна частина представлена у вигляді пропозицій варіантів текстів та їх обґрунтування. Пропонуються або готові твори: вірші, збірки тощо (док. № 6), або варіанти ТФ на заміну наявним (док. № 1, 4, 5), або створення вербальних текстів на прохання композитора, навіть якщо воно не буде здійснене (док. № 3). Вдячність автора слів до романсів міститься у док. № 6. Отже, вербальний текст є об'єктом уваги в усіх листах, крім останнього. Про виконання творів йдеться у док. № 2, 5, 7.

В основі виділення такої класифікаційної ознаки листів – творчий характер – є спільне створення твору або його виконання, що становить об'єкт листування. Ці процеси можуть мати характер потенційний (можливий), тобто вони можуть не відбутися.

Суб'єкти цих відносин (композитор – поет, композитор – виконавець), звичайно, вказують на специфіку творчих відносин (відповідно, створення або виконання). Проте можуть бути виключення з цього правила (наприклад, співачка пропонує заміну тексту, тобто бере участь у створенні твору (док. № 5).

Загалом, серед СЕ можна виділити ті (наприклад, Факти), що майже завжди формулюються, вкрай рідко можуть використовуватись ТФ, якими можна лаконічно й точно передати суть події, останні, як правило, значно ширше подають інформацію. Так само формулюється й рівень відносин між суб'єктами листування. Деякі СЕ варто доповнювати додатковими даними, які можуть уточнювати пошукові дані: наприклад, твір містить у тексті або назву, або характерну назву (наприклад, «скрипковий твір» як у док. № 7), його доцільно доповнювати зазначенням ролей (композитор, поет) та ПІБ авторів та співавторів.

Зауважимо ще й таке. Звернення, наприклад, «Дорогой Юлий Сергеевич» (док. № 1–3), складається із оцінки ставлення до особи – «Дорогой» та одного з варіантів імені особи. Такими варіантами можуть бути: ПІБ повністю, частини ПІБ, не повного, прийнятого у вузькому родинному або родинно-дружньому, або дружньому колі тощо. Прощання часто сполучається з оцінкою ставлення до адресата(ів) («Ваш»), підпису (док. № 1–3) та побажання.

Щодо бази даних можна висловити наступне. Не всі виділені СЕ становлять інтерес для потенційного пошуку. Проте для їх виділення слід, з одного боку, зробити повний структурний аналіз тексту, а з іншого, розробити/уявити можливі ознаки змісту, що можуть бути потрібними користувачам різних груп і для різних цілей: архівістам, історикам, іншим фахівцям для евристичного, фактографічного та іншого пошуку.

Отже, на основі структурного аналізу можна виділити пошукові ознаки для різних видів традиційних каталогів: персоналій (Персона, Автор, Адресат, Підпис), географічно-топографічного (Місто або Географічна місцевість, Місце перебування адресата, Адреса, Місця, які згадуються), іменного (ПІБ, Прізвисько, Псевдонім, Підпис, інші форми звернення), назв установ/закладів (Установа, Заклад), фактографічного (Факти, Події, Події особистого життя, Події майбутні (плани), Події

у майбутньому – наслідки даної ситуації), систематичного тощо. Систематичний каталог дає можливість вводити зміст документа у відповідну групу споріднених за змістом і/або формою документів, отже, визначати узагальнені ознаки. Для розглянутих вище листів такими ознаками є (звичайно відповідні розділи теорії): Українська радянська академічна музика (док. № 1) з підрозділами: Опера (док. № 1, 2, 4), Камерно-інструментальна музика (док. № 7), Романси (док. № 3, 5, 6), Російська радянська поезія (док. № 1–6). Для систематичного каталога передбачено визначення індексів УДК, ББК або інших систематичних класифікацій. Предметний каталог може включати всі СЕ. Проте, розгляд співвідношення предметних рубрик та СЕ, сполучення кількох СЕ у складних предметних рубриках, доцільність використання окремих СЕ вимагають додаткових окремих досліджень.

Такі ознаки, як оцінка ставлення до адресата, зв'язок із попередніми листами (листування), рівень відносин, емоційне відношення тощо доцільно використовувати для пошуку лише у межах розробленої базисної масиви на основі документів, пов'язаних між собою походженням та взаємозв'язками авторів та кореспондентів. Для електронного каталога можна передбачити сполучення вище названих ознак не тільки з бібліографічним описанням документа, а й з відповідними ТФ вербального тексту листа. А індекс УДК, ББК доцільно подавати разом із словесним формулюванням. Таким чином, буде реалізована дво- і більше-рівнева система позначення змісту: на нижньому рівні – різноманітні змістовні ознаки для представлення ТФ, на верхньому – кілька узагальнених ознак змісту документа у цілому. Це дасть змогу врахувати ієрархічні та інші зв'язки у введених даних окремо між собою та з контекстом¹⁰.

¹ *Архимович Л., Мамчур И.* Юлий Мейтус: очерк жизни и творчества. – М.: Сов. композитор, 1983. – С. 126.

² *Малишев Ю.* Юлій Сергійович Мейтус. – К.: Образотворче мистецтво; Муз. літ., 1962. – С. 5.

³ *Мейтус Ю. С.* Список творів. – Ксерокопія рукопису. – Розміри: А 4 // Особистий архів автора статті, арк. 1.

⁴ *Рождественская Наталья Петровна* [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: http://ru.wikipedia.org/wiki/Рождественская,_Наталья_Петровна. – Загл. с екрана.

⁵ *Яковлев М. М.* Рождественская Наталья Петровна: [статья] // Муз. енциклопедия / гл. ред. Ю. В. Келдыш. – М.: Сов. энциклопедия, 1978. – [Т]. 4. – Ст. 680–681. – (Энциклопедии. Словари. Справочники).

⁶ *Мейтус Ю. С.* Список творів..., арк. 7.

⁷ Там само, арк. 12.

⁸ *Архимович Л., Мамчур И.* Юлий Мейтус: очерк жизни и творчества. – М.: Сов. композитор, 1983. – С. 127.

⁹ *Мейтус Ю. С.* Список творів..., арк. 1.

¹⁰ *Лаврёнова О. А.* Традиционные средства библиотечного поиска в электронной среде // Доступность электронных ресурсов библиотек, музеев, архивов как актуальная проблема развития информационного общества: материалы VII Всерос. науч.-практ. конф. «Электронные ресурсы библиотек, музеев, архивов», 31 октяб. – 2 нояб. 2011 г., Санкт-Петербург / Комитет по культуре Санкт-Петербурга; Центр. гор. публ. б-ка им. В. В. Маяковского. – СПб.: Политехника-сервис, 2011. – С. 179–191.